

# Ilustrirani Glasnik

Letno stane 12 K (ena številka 30 vin.), za Nemčijo 14 K, za druge države in Ameriko 16 K. — Slike in dopisi se pošiljajo uredništvu „Ilustr. Glasnika“ v Ljubljani (Katol. Tiskarna), naročnina, reklamacije in inserati na upravištvu.

Izhaja ob četrkih



30. maja 1918



## Dr. Krekova „jugoslovanska univerza“ pri Sv. Joštu nad Kranjem.

Na pričujoči sliki so Jugoslovanski akademiki, ponajveč hrvatski Domagojci; med njimi je dr. KREK, ki jim je priredil socialni kurz (27.—30. julija 1911), da jih usposobi za socialno delo med narodom.

## Šel sem paberkovat.

(Sedmero spominov na dr. Kreka.)

Ni plemenito, pisati o velikem možu tako, da govori pisatelj pri tem tudi sam o sebi. Ali hvaležni spomini naj opravičujejo to neplemenitost.

Kako ste mogli kdaj dvomiti nad dr. Krekom, jaz nisem podvomil nikoli. Pri nekaterih krščanstvo prav lepo zacvete v besedah, ali le malokdaj in le malo zori tudi v dejanjih. Krekovo krščanstvo pa je bilo kakor žitno polje: Niste ravno videli, kdaj je cvetelo, ali bogato njegovo klasje ste poželi v obilne snope.

Šel sem paberkovat na to polje in nabral sem nekaj klasov. Vem, niso najtežji, ali zame so najlepši.

Poslavljal sem se s Posavja. Pripravljali smo odhodnico. Nanjo smo povabili tudi dr. Kreka.

»Pridem gotovo, samo če bom doma.«

Tisti večer pa je ves čas lilo, kakor iz škafa. Zatožilo se nam je:

»Dr. Kreka gotovo ne bo.« — Sedli smo za mizo.

Naenkrat so se odprla vrata — dr. Krek vstopi.

»V takem nalivu? Peš?

Brez dežnika? Iz Ljubljane — v tem poznem času?»

On pa ni videl ne dežja, ne mokre suknje. V srcu je slišal dano besedo in v duhu je že videl nas in prišel je v resnici med nas — mož beseda.

Bil sem na težavni pastirski službi. Tisoči vernikov! in skromne moje telesne moči niso mogle biti omnia omnibus.<sup>1</sup>

Potožil sem doktorju. Sočutno je povzel besedo.

»Tako ne pojde. V teh letih — pa noči brez spanja? Premeniti se mora. Opoldne pridi k meni!«

Prišel sem. Bil je petek. Zame vedno dober začetek. — Po kosilu mi reče dr. Krek:

»Stopiva k škofu. Ti molči in poslušaj; jaz pa bom govoril.«

Šla sva in odšla od Presvetlega.

Jaz sem dobro rešil svojo lahko nalogo, še bolje dr. Krek svojo težjo.

Čez nekaj, komaj teden dni sem prejel knezoškofovo pismo: »V Rimu, v Animi, je že prostor pripravljen za Vas.«

Veselo vest sem šel naznaniti dr. Kreku.

Stisnil mi je roko brez besed.

Pogledal sem mu v obraz: »Glej! Iz bratov sreče njemu sreča sije.«

Povrnil sem se iz večnega mesta. Takoj me je gnalo mimo cerkve Srca Jezusovega v Krekovo vilo.

»Dovoli! Roma! Sprejmi jo v hvaležni moj spomin. Tudi nate sem mislil, ko sem pisal te verze.«

<sup>1</sup> Vsem vse.

»Ni treba knjige. Jo že imam. Stoj, boš slišal!«

Stopil je k vratom in zaklical. »Deklič, pridi sem!«

In prišlo je drobno dekletce.

»Povej temu le gospodu tisto pesem!«

Dekletce jo je povedalo. Bila je pesem iz moje nove knjige.

Prijetno a obenem tesno čuvstvo me je prevzelo. Zakaj, jaz sem moral plemenitemu prijatelju šele z besedo povedati, da sem mislil nanj, on pa mi je pokazal tudi v dejanju in na tako ljubezniv način.

Spet potrkam pri njem. Za pultom je sedel in pisal. Okrog njega vsepolno odprtih knjig. Ko me je zagledal, je pričel glasno misliti, kar tam in o tistem, kjer se je ravno z duhom mudil. Pisal je zgodbe za Mohorjevo družbo.

»Poslušaj, kako sem jaz razložil Magnificat.«

Prišel je brati in razlagati.

»Fant! Kadar boš študentom razlagal ta spév, se spomni, kaj sem ti rekel . . .«

Kaj mi je rekel? — »Marijin Magnificat je kratka zgodovinska slika vsega človeštva od začetka do konca sveta.«

Pa ne samo to, povedal mi je še več; pa ne z besedo, marveč z vso svojo ožar-



Krekova vila v Ljubljani (z vrtno strani).

jeno in osrečujočo osebnostjo, ko mu je v toplih očeh žarel: Magnificat.

Končal je svoj govor pred novim društvenim domom v Sostrem.

Zagledal me je med navzočimi, prijel me za roko in stopila sva izmed množice na bolj samotni kraj.

»Nekaj religioznih motivov zate.«

Sedla sva na klop.

»Včeraj sem bral sv. Justina. To, to je plastika! Kako ti predstavi Magdaleno. To moraš brati . . .«

Dalje mi je našteval svetopisemska mesta iz evangelija in Pavlovih pisem.

»To moraš preštudirati. Potem pa poj in piši, da bodo naši ljudje videli, kaj je verska poezija.«

Ljudstvo v Sostrem je klicalo dr. Kreka. Stopil je spet med svoje. Sedaj šele sem razumel njegov prejšnji nagovor pred društvenim odrom, ko je govoril o lepoti selškega življenja. Vedel sem, zakaj jim je govoril o lepoti, ker je v mislih nosil njih — vero.

»Kam se ti mudi! Ostani šel!«

Silil me je, naj ne hodim z verande, kjer sva ravnokar končala prijateljski razgovor. To je bilo v tistih dneh, ko so prišle nanj oljskoogorske ure, ko je celo Zveličar prosil svoje: »Čujte z menoj!«

V tistih dneh, ko se je zdel marsikdo samemu sebi pravičen, če se je ognil Krekove vile. Takrat sem marsikdaj prišel k njemu, da mu pokažem: nisem se pohujšal nad teboj!

Nekoč pa se mi je zelo zasmilil in vprašal sem ga:

»Gospod doktor! Kako boš to preстал?«

»Vem, kaj mi je potrebno. Le eno: velik kos potrpežljivosti. Lahko bi govoril. A beseda ne prinese take zmage, kakor jo prinese potrpežljivost.«

»Res! In patientia vestra possidebitis animas vestras.«<sup>2</sup>

Povzpел se je na stolu:

»Vidiš, tako je!« — — —

Vodil me je po posameznih oddelkih in sobah Gospodarske Zveze.

Kje hodi šef mimo svojih uradnikov in služabnikov in je sprejet s tako veselimi in zaupljivimi obrazom, kakor so uslužbenci v Gospodarski Zvezi sprejeli in pozdravili gospodarja v svoji sredi? Tako moré biti le tam, kjer ni tistih duhomornih paragrafov, ki vidijo le urad, osebe pa ne.

Ko sem odhajal iz gospodarskega poslojja, sem dejal dr. Kreku:

»Čudno se mi zdi. Toliko storiš za svoje ljudstvo, pa še pravijo, da si mu nevaren.«

»Ni mi za osebo. Oseba gre, a ljudstvo ostane. Ali ljudstvo mora vedeti, mora spregledati, kako je z njim, spregledati mora, preden mine vojska, sicer gorje mu.«

»Saj že spregledavamo, in nas tako sumničijo. Vem, zakaj. Nekoč sem imel nemški koledar, ki mi je podal za vsak dan poleg datuma in svetnika še kako misel. Od vseh sem si zapomnil samo še eno: »Wo Liebe fehlt, erblickt man alle Fehler.«<sup>3</sup>

Doktor mi je segel v roko:

»S to mislijo skleniva. Ta drži . . .«

Sredi junija sem ga obiskal na njegovem vrtu.

»Pojdiva v uto!«

Ali v šentpeterski cerkvi je udarila ura, tista ura, ki me je klicala drugam.

»Sedaj pa grem. Delo me čaka.«

»Kaj imaš?«

»Kongregacijo.«

»Potem se pa spodobi, da neseš s seboj tri lepe rože.«

Šla sva od rože do rože in tri najlepše so se morale skloniti in posloviti od svojih sestra. Nesel sem jih pred družbeni oltar — v knezoškojijski dvorec.

To so bile tri čudovite rože . . . Ove-nele so sicer, ali nekaj mesecev po tem

<sup>2</sup> V svoji potrpežljivosti si boste pridobili svoje duše.

<sup>3</sup> Kjer ni ljubezni, vidijo vse napake.

je gori v knezoškofijski dvorani na mrtvaškem odru med rožami ležal — on sam. Čudovite rože, kako na čudovit način so se pomnožile. Tri je dal in tisoč jih je zacvetelo zanj v istem dvorcu!

Tri čudovite rože!

Sem rekel, da so že ovenele. — Prehitro sem zapisal, nisem pomislil, da še cveto v nas tri čudovite Krekove rože: Vera, upanje in ljubezen za naše ljudstvo in našo stvar.



**Gozd.** Ljudska povest iz leta 1911.  
Spisal J. Mohorov. (Dalje.)

VI.

### Mačeha, hinavec in nehvaležnost pa jeza.

»Ne, veš kaj, mama, zelena si, in si,« je vzkliknila mala Tončka v vsej svoji otroški resnosti, da je posilil očeta smeh. Tona pa je osuplo obstala pred otrokom, ki je stal v srajčki na peči in so se mu bliskala prespana očesca. Mati je stala ob oknu in prilivala rožmarinu, oče je sedel za mizo. Starša sta se bila zopet zbesedila, ko se je Tončka zavzela po svoje za očeta in ga v hipu udobrovoljila. Mati pa se je rezko obrnila in rekla:

»No, in kakšna si ti, kakšna si?«

Otrok se je zmedel in pogledal kakor začuden zdaj očeta zdaj mater. Čez hip pa je viknil veselo iznenaden:

»Še vprašaš, mama, bela sem, ali ne vidiš!«

»Da, bela si, kakor angelčki, Tončka,« se je oddahnil oče, ki je bil v skrbeh za otrokov odgovor.

»Prav čedna sem!« se je pohvalila Tončka.

»Si, dokler se ne zapackaš!« je menila mati trdo, jo vzela s peči in jo začela oblačiti. In nato jo je česala. Tiho se je vdal otrok. Ko mu je pa izvabil glavnik par solz, je vprašala:

»Ali kaj veš, ti, mama, s kakšnim glavnikom je česala mačeha svojo pastorko?«

»Ne vem!« je odvrnila neljubeznivo mati. Tončka je previdno molčala nekaj hipov. Nato je rekla:

»Ali hočeš, da ti povem, mama?«  
Oče za mizo se je zganil. —  
»Nočem!« je rekla mati.  
Očeta pa je premagalo, zakašljal je in menil:

»Pa povej, Tončka, no!«

Tona mu je pahnila napol počesano Tončko v roke in se razgrela:

»No, mu pa povej, ki ti potuho daje in te še česati ne pusti. Saj ste vsi trije



**Dr. Krekova delavnica v njegovi »vili«.**  
Preprost klečalnik z enako preprosto mizo in stoli je vsa udobnost.

enaki: on, Mica in ti!« Srdito je vrgla glavnik po tleh.

»Tona,« je dejal karajoče mož, »ali je to prav?« Karajoč je bil zvok njegovih besedi, trše je bilo lice in užaljena odločnost mu je šinila ob ustnicah. Nehote je rahlo odmaknil otroka in se dvignil. Čudeč se, je gledal otrok na mater in očeta, ki sta si stala naproti jezna, komaj se zadržujoča. In kakor da je globoko ogorčena, se je Tončka zavrtela v polkrogu in rekla:

»Ne, vesta kaj, grem pa že raje na vrt, nego da sem tu.« Še celo z vrati je zaloputnila. Tedaj je dejal mož:

»Tona! Tako kvariš otroka, da te posnema! Taka-le burja si! Če ti kaj ni prav, povej! Ni pa treba, da se usajaš nad otrokom! S čim je to zaslužil? Če te kaj boli, ali nisem tvoj mož, da mi brez jeze lahko zaupaš?«

»Ali ti meni zaupaš?« je zategnila Tona zasmehljivo. »Pa bi mi bil zaupal, kaj se godi na občini, ne da moram poslušati berače in otročaje. Ali pa bi ne smela vedeti morda, kaj imate na občini?«

»Smeš!« je odvrnil mož, »in ti tudi povem, in bi ti bil povedal; če pa že veš, ni treba.«

»Ograjnica!« je rekla ona.

»Da,« je odvrnil, »Ograjnica, in ti zdaj misliš, da sem se jaz dal prepričati od Testena in drugih in da sem si jaz tisto o kupčiji Koširjevega travnika vse samo zmisli, in da ni nič res, da je travnik res poceni in meni prav dobrodošel —«

»Ni!« je menila žena.

»— In da sne par volov več, nekaj več, in da vsako leto kupujem sena, in

da je Ograjnica res najbolj pripraven kraj, da se izseče —«

»Ni!« je zopet ugovarjala žena.

»Po tvojem je torej tudi res, da imam denar za kupnino?« je rahlo rastel možu glas, »po tvojem je torej samo tisto res, česar jaz ne trdim?«

»To je res,« je odvrnila ona, »da si ti smešen občinski mož, ki te Lukov France v kozji rog užene, in da si ti tak mož, da pustiš ženo smešiti Testenu in bajtarjem, ki se smejejo.«

»Tona,« je odvrnil mož mirno. »Takšen sem, da ne grem skoz zid. Ljudje so svojo iztrobili. Nikoli bi se ne vdal. Če pa mi je prišel Koširjev travnik prav in za Ograjnico kupec ko nalašč —, naj imajo ljudje svoje veselje, dasi so neumni in zraven hudobni.«

Tona se je zasmejala:

»Takšen si torej! Boječ pred ljudmi in doma hinavski.«

»Če sem ti hotel prihraniti eno trpkost, sem li zato hinavski?« je vprašal. »In če te poznam, kako si razburljiva in da se togotiš, in tega jaz ne maram in ne morem prenašati in se kakor voda olja izogibljem prepira in prerekanj — zato sem boječnej, kaj?«

Glas mu je rahlo drhtel, ko je nadaljeval:

»Tona, če bi te bolje ne poznal, kakor pa te, bi skoro rekel, da mi je bilo boljše prej, ko sem bil hlapec pri hiši, nego sedaj, ko sem gospodar.«

»Lepa hvaležnost!« se je rogala. A bilo ji je v hipu žal izgovorjenega. In da se je bil mož še zdaj in še malo premagal, morda bi se bilo podrlo ta hip tisto proketo med njima, ki jima je zaviralo pot do miru in sreče in edinosti. Toda v njem je vzkipelo:

»Zdaj pa res vidim, da si brezsrčna!«

»Res? Vidiš?«

»In tudi prave pameti nisi!«

»Res?«

»Včasih nisi!« Viknil je in od togote za hipec molčal. Kakor usodne so zvenele nato njegove besede:

»Če bi bila, bi pač vsaj očetu na smrtni postelji ne bila hudo storila. Zdaj veš, kako te cenim; kako mislim!«

Tona je prebledela. Sama mu je bila



**Krekov pisalnik, spleten z vrbja.**



**Krekova spalnica; oprava je spletena z vrbja.**

v lepši uri odkrila bridkost svoje duše, in zdaj ji je vrigel njene lastne duše očitek v obraz. V jezi sicer, toda vrigel ga je.

»Hinavec,« je siknila zaničljivo. »Prav, je odvrnil porogljivo, morda sem bil kdaj, zdaj sem ti povedal odkrito, kakor mislim.«

Nato je sédel, temen in togoten in potegnil iz žepa novo pipo in si jo napolnil. In kadil je, da je napolnil vso sobo z dimom. Kašljala je in šla. Vrata so zagrmela za njo. Spomnil se je iz znova Tončke, ki je bila preje zaloputnila, in zdaj so se mu od jeze stisnile roke v pest:

»Taka le! Otroka kvari. Taka jeza okorna! O, da bi ji žal bilo, da bi ji bilo...!«

Logar ograjnice ni sekal, ni kupil Koširjevega travnika, ni šel na občino, ni govoril z ženo. Včasih mu je zarezalo kakor bolečina v glavi in iz droba vun

1. Zvezdice zlate, ali kaj veste, kje so do doma mojega ceste? Ali poznate naše gorice, naše doline, naše vodice? Ena si moja, ki si žarela, ko je po vasi pesem donela: da je en lep večer pa da bo zavber dan in da marširali bomo na laško stran.
2. Zvezdica moja, v laški deželi žalost pekočo z mano mi deli; ti si svobodna, mene so vjeli, dom mi odtrgali, svobodo vzeli. Vate oko se mi trudno ozira, v solzah, spomine z doma izpira. Čmeren je moj večer, jutri bo težek dan, srčno izpila kri tuja bo laška stran.
3. Dom moj premili, ti si kot zdravje; ko sem bil v tebi, nisem poznal te. Zdaj šele čutim, kaj sem izgubil,

V lozi že čaka te pevski tvoj znanec, lišček in kos in slavček, škranec:

(Lahko poje:)

»So ptičice zbrane, vesele...  
...kaj dela Dolenjc!«

7. Lastovka, v gričku je našem živó... vrisov in petja pa letos ne bo. Mami, sestricam je težko srce, trudno oko in za mano solze. Letos motike in rovnice delo pesem o pridnosti novo bo pelo:

(Lahko poje:)

»Poseka, oklesti...«

8. Lastovka, doli na sredi vasi, nesi še pošto od mene k nji; reci, da toži se mi za njo, da naj mi dobra in zvesta bo; daj ji, naj moli za dom in za mene in za vse žalostne in zapuščene:

(Lahko poje:)

»Venček na glavi se...«

9. Lastovka, kmalu boš ti doma, mene pustiš pa tu samega, mene in žalost in bol pregenko, vso prepleteno le z eno željo:

»Oče usmiljeni,  
k nam se obrni,  
dom nam in mir  
in pa pesem povrni!«

(Poje [po: »Po polju že rožce cvetejo«]:)

Ko bomo se z vojske vrnili,  
o ja vrnili,  
veselja se tresel bo dom...

(Ko pade zastor:)

**Matí.** Zvezdica, moj sinko, je že prisijala do dna mojega srca. Lastavička, ki si ji naročal pozdrave, je že priletela in mi jih prinesla. (Zadremlje.)

**Ruski ujetnik.** (Stara ruska mati; ujetnik.)

**Ruska mati** (poje:) Sarafan...

**Ujetnik.** Matí še mojo! (Pojeta: »Ptički jaz vprašam vas...«)

**Ruska mati.** Kako mi je všeč ta pesem. Vedno sem ti hvaležna, da si jo me naučil. Samo, da je zame veliko bolj resnična nego zate.

**Ujetnik.** Če bom pomlad gledal še v jetništvu, mi bo kakor v črni zemlji. Pa saj vidite, da sem tudi še bolan. Samo vi, dobra žena, ki ste mi bolnemu stregli, kakor bi bil vaš, ste mi prinesli nekaj solnca in cvetja.

**Ruska mati.** Ivan, bolezen je že premagana. In jaz sem vesela. Od Boga upam, da bo mojega Fedora in Vasila in Pavelčka varoval in, čeprav ranjenim in bolnim, naklonil kako dobro srce.

**Ujetnik:**

da potrošta dušo mlado,

Gotovo, blaga mamica,

ki ji žalosti umira.

Daleč doli za gorami,

Pa si misli: Kdor Mariji

za gorami in vodami

se zroči, mu ni se bati.

rad bi Vam pokazal

Glej, ta žena v daljni

domek,

zemlji,

in kako žive med nami.

to je moja ljuba mati.

Gore naj kot zagrinjalo

(Marijina pesem v ozadju.)

bi se nama odgrnile

**Ruska mati:**

in vasi domače kočice

Sinko, Bog te blago-

Vse so lepe, vse so

slovi!

meni najmilejša ena,

Oj, da bi tako prisrčno

v nji Marijin kip na

v svoji dušici nosili

steni

tudi moji me sinovi.

klop pred njo, pri nji

Pomlad trka že na vra-

pa žena.

ta;

Solza ji blesti v očesu,

ko te mine bolečina,

v solzi svit nebeške

pa boš, kot si bil mi

zarje,

vlni,

prosi vzdih pred Ma-

za pomoč mi in za sina.

rjo

Mlada zemlja tudi naša

naj ji sina, sina varje.

kmalu se bo razcvetela,

Trda roka žuljev polna,

delala jo bova skupaj,

paternošter ji prebira,

vmes pa bova si zapela.



Izvir naftinega vrelega v Borislavu v Galiciji, odkoder dobivajo naši in naših zaveznikov podmorski čolni za gonilno moč potrebni — »petrolej«.

se mu je dvignilo kakor bolest. Ob takih prilikah je Logar vzela klobuk in šel z doma kamorkoli v gozd ali na polje.

Kadarkoli pa je zarezalo v njegove misli in se dušeče dvignilo v njem od srca gori, je viharno zasopel in zaklel:

»Zlodej naj vzame tako življenje!«  
(Dalje.)

## OB VOJSKI.

Igrokaz v štirih slikah.

Spisal dr. Janez Evangelist Krek.

### Druga slika.

(Mati z rožnim vencem v roki. — Noč.)

**Matí.** Kako sem danes pomirjena! Po-božnost pri znamenju je bila nebeška rosa za mojo revno dušo. Moj mir Marija ti! Vse smo ji priporočili. Sinova moja, vajina mati misli na vaju in ve, da vaju tudi bo-žja Matí ni pozabila. Kako se mi toži! (Zadremlje.)

(Zavesa. Matí vidi v sanjah [tančica].)

**Laški ujetnik** (sedi zamišljen pri oknu in gleda proti severu):

vate sem zdaj šele ves se zaljubil. Milo obsij ga zvezdica v noči, da se spominjam ga, to mu sporoči. Tamkaj je lep večer, tamkaj je zavber dan, tukaj tesno mi je, tlači me tuja stran.

4. Lastovka, tičica, ljubica, pomlad cvetoča je že prišla; ti boš zletela v moj mili dom, jaz pa za tabo vzdihoval bom. S tabo pa rajšalo srce bo moje tjakaj, kjer pesemca sladko se poje:

(Lahko poje:)

»Pridi Gorenjc, z mrzle planine,  
vabi Dolenjc v gorke ravnine;  
mrzel je led, pridí se gret!«

5. Lastovka hiti! Ko vглеdaš jo ljubo leskovško cerkvico, gričke št. janške, prelepi svet, v žarke pomladne ves odet. Lastovka moja, tam se ustavi, rodni kotichek moj mi pozdravi:

(Lahko poje:)

»Bog je ustvaril zemljico, to zemljico, to zemljico! ki so jo vzeli, vzeli, ko so me že ujeli... Zemlja je rodila pa trtico, pa trtico, meni prisrčno prijateljico.«

6. Lastovka, znesi si gnezdece, v sencí očetne strešice, pod njo naredi svatovski pir, tam je ljubezen in tam je mir.

**Ujetnik:** o ljubezni, miru sladkem?  
Moja pesem, ruska mati, raste v srcu razboljenem  
in s solzami poškopljene  
ne pa v gaju razcvetenem.

(Zadaj pojo: »Oh, oh, ura že bije...  
...kak žalostno.«)

**Ruska mati** (ponavljaj): Kak žalostno je to.

**Ujetnik:** Vojsko nosim v svojem srcu,  
divjo in krvavo kruto,  
vso grmečo in gorečo,  
z razvalinami posuto,  
vzdihne blede v črni strasti,  
suhi glad in mraz koščeni.  
besni srd in nemo žalost,  
strti up, obup kamneni.  
Vojsko nosim v svojem srcu

bojno polje, čmerne rove,  
rdečo kri in gnojne rane,  
požorišča in grobove,  
Vzdihne, tožbe in kletvine,  
solz, krvi potoke polne,  
smrt, ki se ji kosa krha,  
bolna srca, duše bolne.  
Moja pesem, ruska mati,  
nima gaja, kjer bi rastla;  
zanjo rose ni hladilne,  
mrka je kot sveča ugasla.

(Lahko poje sam ali zadaj moški zbor:)

»Oj ta soldaški boben.«

**Ruska mati:**

Tudi jaz sem pela,  
mlada deklica,  
zdaj sem tiha, vela —  
stara mamica.

**Ujetnik:**

Doli, doli pod Triglavom  
duša moja trudna blodi.  
Zapuščena, osamela  
za pogrebom lastnim hodi.  
Vigred, Plug zemljo  
prevrača,

dih domači z nje kadi se,  
zvonček že binglja z mejine.  
Sveta zemlja! Fant, odkrij se!  
Pa pozdravi cerkvi beli  
tam doma na Kumu svetem.

Ali se kaj toži njemu  
po fantiču svojem vjetem?  
Ali Mirna, tiha, čista  
žubori po kamnu gladkem  
kakor nekdanj pesem mlado

**Ruska mati:**

Hristos, voskrese, voistino voskrese!!

(Ko pade vmesni zastor:)

**Mati:**

Doli z nebes so mi prišle te sanje.  
Bodi Marija zahvaljena zanje!

Zastor.

(Konec druge slike.)

<sup>1</sup> Izgovori: Hristós vaskrèse, va-istino vaskrèse; t. j.: Kristus je vstal, resnično je vstal. Tako se pozdravljajo Rusi o veliki noči.

## Prvi ruševac. Spisal M.

(Dalje.)

Sedel sem v grmu in razmišljal, zdaj me je začelo pa zebsti, dasi sem bil dobro oblečen. Kakih 80 korakov pred nama prifrči na bukev ruševka, velika kot golob, in se začne oglašati podobno kakor domača raca: ga, ga, ga, nižje spodaj pa začne druga klopati. Samice so izvabile samca, kmalu nato se zasliši prhutanje in

Najemnik me samo nalahko dregne s komolcem, meni pa začne srce hitreje biti. Precej časa je bilo vse tiho, kar pade zadaj za nama drug ruševac in se ravno tako oglaši kot prvi. Nato začne prvi »peti« čv, všš, čv všš, čv všš — ti glasovi so sami konsonanti, vendar se slišijo, če ni vetrovno, po pol ure daleč; kadar je zrak posebno čist, pa tudi po celo uro daleč, nato pa gruli nekako kot golob, gu, gu, gu. Videl ga nisem, samo slišal sem ga, nekajkrat je zapihal, potem pa je dalj časa



**Stolp za iskanje naftinih vrelcev.** V stolpu je vrtalo, ki se s pomočjo raznih naprav zavrti globoko v zemljo, kjer se sluti, da se nahaja nafta. Naftini vrelci se redkokdaj zasledé in so važni za produkcijo surovega petroleja. — Slika nam kaže tak dogodek iz Borislava, kjer so po devetih letih zopet zasledili nafto.



**S sesalkami izčrpavajo v jarke napeljana nafta v Borislavu,** ki daje zdaj 40 vagonov nafta dnevno, prej mesečno samo 20 vagonov.

iz bohinjkih gozdov prileti preko naju ruševac na sneg, mračno je še — na snegu se je videl kot črna kepa — odskoči, se skrije za grm in se oglaši skoro ravno tako kakor kotel pri železniškem stroju, kadar spušča soparo tššššššš.

grulil in vedno bolj se je oddaljeval od naju. — Ruševac za hrptom pa tudi ni miroval, tudi on jame pihati, toda pihanje je šibkejše od prvega, nato gruli in vedno bližje prihaja proti najinemu skrivališču. Mislil sem, če k meni pride v grm, ga kar z



**Bolgarska častnika** se peljeta po žični vzpenjači v avstrijske gorske postojanke na italijanski fronti.

roko primem; napeto sem pričakoval, da se bo v naju zaletel. Pet korakov od naju pride po snegu mimo, stegne vrat in štirikrat zapiha, vsakokrat tudi odskoči, nato razprostre rep, raztegne peruti in jih pobesi, našopiri perje in začne gruliti in plesati okoli najinega grma, z lepimi, malo zakrivljenimi peresi v repu. Že sem vzdigoval puško, da ga pomerim, pa nisem še ločil muhe na koncu cevke, najemnik mi je pa z roko dajal znamenje, naj nikar ne

streljam, bal se je, da bo strel negotov — ali pa da bi ga iz tako majhne razdalje preveč razbil.

Dva petelina sta pela na planini; eden že precej nizko spodaj, drugi pa, ki je grulil blizu naju krog grmov, toda videla se nista; izza najinega skrivališča pa se je lepo videl cel prizor.

Petelina sta se začela iskati; kadar je eden skakal in pihal, je drugi privzdignil glavico in poizkušal dognati, kje je njegov

tekmec, nato mu je pa takoj odgovoril. Spodnji se je preletel na rebra in tukaj sta se zagledala. Začela sta jezno pihati, potem sta se našopirila in sta se zaplazila — deloma po tleh — deloma sta frčala po kakih 20 korakov eden proti drugemu. Sneg je kar hreščal, ko sta brusila peruti po njem; ko sta bila tri korake narazen, sta držala glavici k tlom in sta se za trenutek gledala, nato sta zapihala in se naskočila kakor domača petelina; zgornji je imel ugodnejše stališče, zato je začetkoma potiskal spodnjega nazaj, dasi se mu je upiral.

V boju sta prišla na malo teraso, srdito sta se spopadla, valjala sta se po snegu, enkrat sta se slučajno ujela s kremplji in kot črna krogla sta se kotalila kakih 7 korakov s terase po bregu. Ves razburjen sem se tresel in žal mi je bilo, da nisva nižje obsedela; v ta živ klopčič bi bil ustrelil in z enim strelom oba dobil. — Manjši je omagal; ko sta se spustila, je stegnil vrat, pritisnil perje tesno ob život in pričel potepeno bežati, zmagovalec pa je razprostrl rep, pobesil peruti in ga začel po snegu preganjati. Čudil sem se, kako sta jo urno ubirala. Ruševka na bukvi je opazovala ves ta boj, ruševca sta izginila izpred najinih oči, samica pa se je presedla na vrh bukve in začela klokat — ga, ga, ga. Jaz pa sem se spomnil prtovške pesmi:

Pa je krotka premajhen,  
pa je krotka prešvoh;  
ne za res, ne za špas  
ne bo hodil k men' v vas.

Nehote sem se domislil, da sem nekoč videl naslikan viteški turnir; vitez v v železju je premagal svojega tekmeca, z vzvišenega prostora gledajo ta prizor grajske gospodične, ena izmed njih z robcem maha in pozdravlja zmagovalca.

Zaslišal sem še parkrat pihanje, potem pa nekakšno hehetanje, kakor se včasih »zasmeje« kukavica. Zmagovalec je triumfiral!

(Konec prih.)

## Doma in po svetu.

V Pragi so pretekli teden praznovali 50letnico otvoritve češkega narodnega gledališča »Narodnega divadla«. Kar je moglo slovanskega sveta gori, vse je šlo. Zastopani so bili poleg številnih Jugoslovancev tudi Poljaki in Ukrajinci. Celo Italijani, ki jih težko nakovani nemški škorenj tudi žuli, so prišli, da to moro s sebe otresejo. Sedaj na sebi lahko vsaj malo čutijo, kako se nam godi, ko nas pohlepna laška pest s svojimi kremplji venomer za vrat drži in davi.

Nazadnje je državna policija Jugoslovane iz Prage izgnala; na srečo so bile slavnosti že takorekoč končane. Prepovedane so bile demonstracije, ljudstvo je ubogalo; na tisoče se jih je zbralo krog odhajajočih gostov — izgnancev, toda iz ust vse tisočglave množice ni bilo besede. Nemo so se jim poklonili za slovo, jih molče pozdravljali in jim v skrajni tihoti voščili srečno pot. Pa je ta nema tihota — glasneje vpila, kot najbolj hrupne demonstracije. Želje po narodni samostojnosti, ki se je lani, dne 30. majnika, kot skala utrčala z vrha enotne slovanske zavesti, ne bo nihče več ustavil, čimdalje večji plaz narodnega navdušenja se vali za njo, dokler se ne ustali v mirni dolini samostojnih slovanskih držav pod habsburškim žezlom.

Kneza in škofa dr. Jegliča bodo — kakor so sklenile — vse občine kamniškega okraja imenovale za častnega občana. Tudi od drugod se sliši, da nameravajo marsikje podobno postopati. Boljšega častnega občana si pač nobena občina ne bo mogla izbrati.

Avstrijski Nemci povsod nastopajo proti deklaraciji; ali morda zato, ker poudarja Avstrijo in Habsburžane?

Po svetu se vojskujejo in moré kot doslej. Amerika pravi, da mora nemški napuh in vo-



**Avstrijski artiljeristi nad trojanskimi razvalinami v Mali Aziji.** (Páris, sin trojanskega kralja Priama, je ugrabil in odvedel Heleno, sprelepo ženo grškega kralja Menelaja. Grki so šli nad Trojo in jo v dolgotrajni vojski oblegali, požgali in razdejali. Največji grški pesnik Homer je zložil o tej vojski veličastno pesnitev »Ilijado« in še drugo »Odisejo«, ki popisuje čudovite dogodke z vrnitve grškega junaka Odiseja.)

jaško silo streti. Nemčija se pa z vso silo brani in pravi, da mora celemu svetu vsiliti mir, če ga neče izlepa imeti in nemških zahtev sprejeti, kakor so jih Rusija, Ukrajina in Rumunija, ki imajo mir, pa tak, da Bog nas varuj, če bi enakega dosegli. Vse to kaže, da miru ne bo, če Bog vmes ne poseže. Sovraštvo je preveliko. — Sicer je pa o teh rečeh v dobrem avstrijskem zmislu težko pisati, zakaj cenzor ima izredno veliko rdečega svinčnika za take reči.

#### Dr. Krek in socialno delo.

V četrtem letniku bogoslovja nas je dr. Krek leta 1902. zadnjo uro pri sociologiji navduševal za socialno delo med ljudstvom. Korenina vsega socialnega zla, je izvajal, je greh. Tolažil je tiste, ki jim ne bo mogoče na zunaj kazati na velike uspehe in kot sklep je izrekel besede: „Gospodje, dobro si zapomnite: — *Kdor zabrani le en smrtni greh, je storil veliko socialno delo.*“

#### Vratolomni opravki na tirolski fronti.



#### Razno.

**Pripovedke o zdravnikih.** Zdravniki, slavni in neslavni, so ljudem vedno v zobeh, svet si izmišljuje različne stvari o njih, ki krožijo potem okoli. Tako je šel bolnik k zdravniku, ki je vzkliknil, ko ga je preiskal: »Človek božji, kako je mogoče, da živite, ko imate tako debela jetra?« — Bolnik je šel k drugemu zdravniku. Preiskal ga je in vzkliknil: »Človek božji, kako morete živeti, ko nimate jeter?« — Profesor na kliniki kaže dijakom pomodrele noge bolnika in razlaga: »Vidite, vsled bolezni je pomodrela vsa koža.« — Bolnik se oglasi: »Toda, gospod profesor, moje modre nogavice!« — Drug profesor kaže dijakom glavo moža in razlaga: »Iz oblike te glave spoznamo lahko, da je mož gluhonem.« Gluhonemi prekine profesorja živahno: »Toda, gospod profesor, to je moj brat, ki stoji zunaj in čaka, ali naj notri pride?« — O zdravniku, ki je bil specialist za lase, pripovedujejo, da je naročil bolniku, ki je prosil pomoči zaradi svoje vedno večje pleše, da naj pride večkrat knjemu. »Ne morem,« vljučno a odločno

pravi bolnik, — »ker stanujem daleč na kmetih.« — »No, pa pošljite večkrat nekaj las, da jih pregledam in vidim, kaj bo treba.« — Plešec je pošiljal lase v pismu, zdravnik jih je pregledal in naročil v pismu, kaj naj stori. Temu zdravljenju je pa naredilo konec pismo, ki ni razveselilo zdravnika. Plešec je pisal: »Dovoljujem si poslati vam zopet nekaj svojih

najodličnejši senatorji so morali iti v Pariz, da pri kralju izprosijo milosti.

V Versaillesu (izgovori Versaju, razkošnem kraljevskem gradu pri Parizu) je dož vprašal minister, kaj se mu v Versaillesu najbolj nenavadno in čudno zdi.

Dož pa mu je odgovoril: »To, da sebe tukaj vidim.«

las. Žal, da se ne bom mogel zdaj več zdraviti — ker so to moji zadnji.«

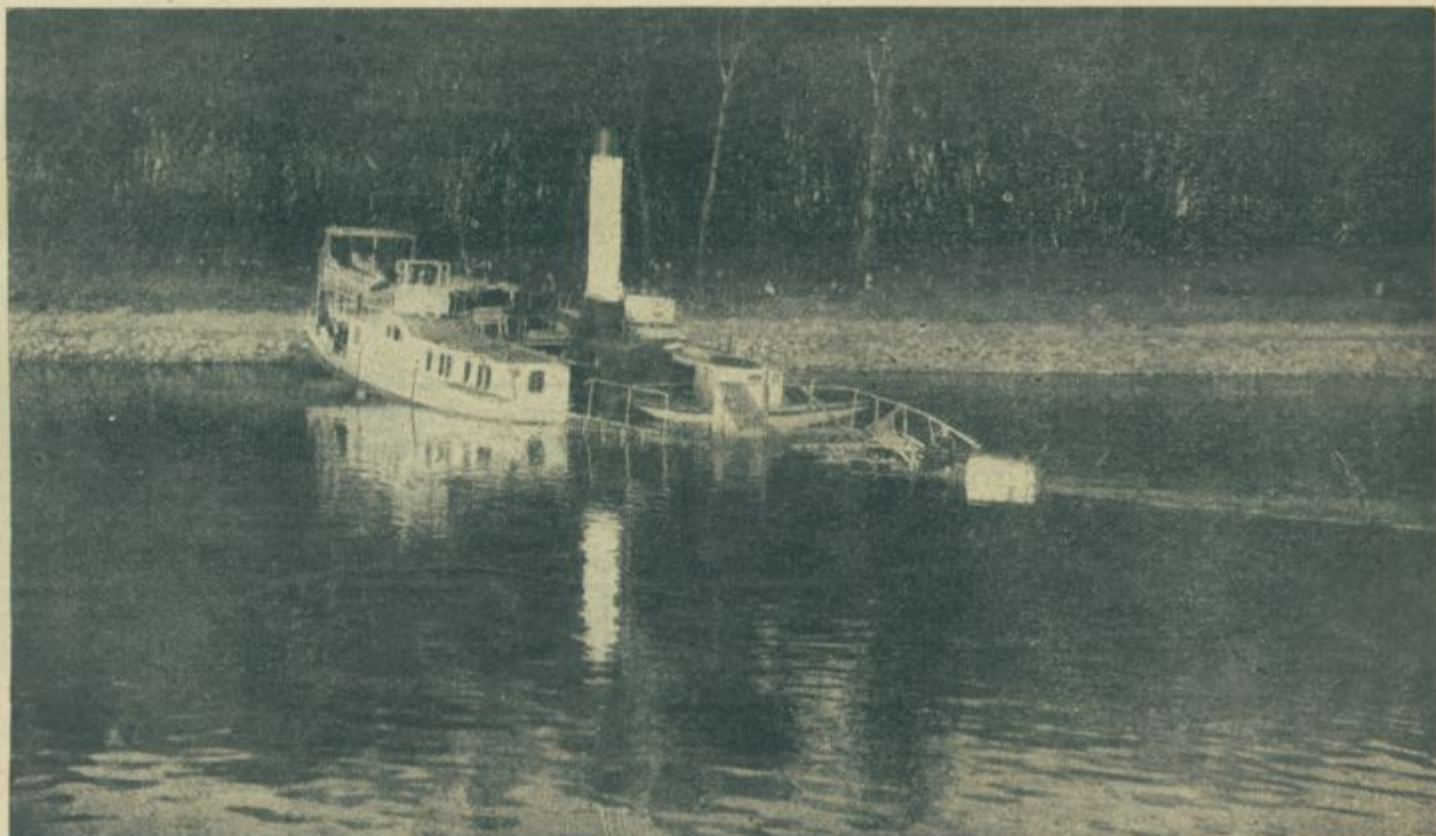
**Beneški dož.**<sup>1</sup> Ludovik XIV., francoski kralj, je beneški republiko zelo zameril, da je prodajala smodnik afriškim morskim roparjem in marsikako bojno ladjo zgradila za Španijo. Zato je Benetke bombardiral in del njih palač v prah spremenil. Dož sam in štirje

<sup>1</sup> V nekdanji beneški ljudovladi je bil dož približno to, kar je danes predsednik kake republike. Take dože so imele tudi druge italijanske republike: n. pr. Florenca, Genua.

**Zelo zanesljiva.** Na gospo Babelo se popolnoma lahko zanesete: Kar ji gre skoz eno uho notri, ji gre skoz — usta vun!

**Zvest sluga.** Stotnik: »Krava, živina, zverina, bedak, osel, potepuh . . . ! Že celo uro nad teboj vpijem!« — Sluga: »Oprostite, gospod stotnik, sem mislil, da se gospod stotnik sami s seboj pogovarjate . . . «

**Neporabna zaušnica.** Agent, ki mu je neki trgovec eno za uho prisolil, ker je bil le preveč siten, je razkačen bežal k advokatu. Ker pa se je pokazalo, da nima nobenih prič,



**Velika nesreča na Donavi.** Potopljeni parnik „Drina“, ki je pred nekoliko tedni trčil ob parnik „Zofijo“, pri čemer je množica potnikov potonila.

ki bi tožbo podpirale, mu je advokat svetoval, naj zadevo na miru pusti.

Ko se je od advokata vračal, ga sreča trgovec in nekoliko zbadljivo vpraša, ali je mogel s svojo zaušnico kaj napraviti.

»Čisto nič,« zavpije agent, »in ker je ne morem prav za nobeno reč rabiti, vam jo vračam.« Še ni dobro izgovoril, je že prav gorka zaušnica sedela na preplašenem trgovčevem licu.

**Nezvesti kraljevič.** Kraljevič Roland Aragonski, sin Friderika, sicilskega kralja, je padel v ujetništvo in bi bil proti odkupnini 12.000 goldinarjev zopet dosegel prostost. Ker od svojih sorodnikov ni mogel denarja

»Čudno! Ta človek je vendar zaradi oduševanja že poldruge leto sedel.« — Jaka: »No, saj ravno to mi je tako zelo všeč.«

## Domače stvari.

**Zdrobov močnik.** Na liter kropa zakuhaj  $\frac{1}{8}$  zdroba. Razbeli masla, zarumeni v njem dobro žlico drobtin in zabeli. Mora še malo povreti. Kjer ni zabele, nareži malo sira ali vmešaj žlico sadne mezge.

**Kruh iz koruznega zdroba.** Zdrob zasuj v krop in mešaj, ko se je nekoliko zgostilo,

testo, stresaj ponvo in obrni ponvičnik, ko je rumen, pa ga deni v gorko skledo. Za mažo zalij čokolado z mlečnim podmetom ali prevri s sladkorjem. Zmečkan krompir s sirom, mesna sekanica ali gobe, ocvirki, vse pride prav za mažo. Namazani kolač zvij in hrani na gorkem.

**Kruhek z mezgo.** 2 žlici češpljeve mezge raztepi v desetih žlicah vode, vtepi 18 dkg sladkorja, ščepec popra in ščepec nove dišave, 36 dkg črne moke. Speci, razreži, namaži z gosto sladkorno raztopino in deni za minuto nazaj.

**Repni kolački.** Zamesi z dveh dkg drož, 30 dkg moke, 3 žlic masti in malo vode ali mleka. Vzšlo testo razvaljaj in namaži z razsekljano kuhano kislom ali s sladko repo. Sladko repo pokropi z vinom ali s kisom in potrosi s sladko skorjo, zapogni in pusti, da še malo vstane. Speci in daj gorko na mizo. Namesto kisle repé deneš lahko kislom zelje.

**Kavrini kolački.** Skuhaj dobro kavro, zmečkaj jo in vgneti toliko moke, da se dá razvaljati, primesi malo opečene čebule in peteršilja in kocko za juho. Speci na vroči masti in daj h kislemu zelju. Korenje ali repa se napravita istotako.

**Pečenjak.** Četrť litra črne moke zmešaj hitro s četrť litrom kropa, potem vmešaj nagloma četrť mrzle vode ali mleka, nato razmotaj 3 jajca in 10 dkg sladkorja, vmešaj polagoma v moko, zlij na namazano pekačo, pečeno obliž z razredčeno mezgo, zvij in obliž površ s smetano ali s sladkornico in peci še 5 minut.

**Pesna juha.** Skuhaj krompir v kosih, raztepi rdeči pesni kis z moko in vlij v krompir.

## Razširjajte „Ilustrirani Glasnik“!

### NOVE KNJIGE.

**Knezoškoč dr. Anton Bonaventurá Jeglič.** Spomenica ob dvajsetletnem škofovskem jubileju. Izdala in založila Marijina družba duhovnikov in bogoslovcev ljubljanske škofije. Natisnila Katoliška tiskarna v Ljubljani. 1918.

Pomembna knjiga, predvsem za našo versko, pa tudi duševno kulturo sploh. Kratko in pregledno nam opisuje plodonosno dvajsetletno pastirsko delovanje ljubljanskega kneza in škofa. Sicer vsi vemo, koliko je delal, se trudil in žrtvoval, kako je na vrtu božjem sadil, zalival, trebil in se s svetim ognjem upiral, rval in plel, toda da je Bog tak blagoslov razlil na njegovo nesebično, neumorno delo, si nismo predstavljali, dokler nismo prelistali te knjige. Zelo važen je imenik vseh večjih in manjših del in spisov, ki so potekli izpod jubilarjevega peresa (našteti jih je nad 220) in seznamek literature, ki govori o ljubljanskem knezu in škofu. Vsač zaveden, količkaj inteligenten človek bi moral knjigo poznati. Za kulturnega zgodovinarja je pa še posebne važnosti.

Tiska in izdaja Katoliška tiskarna, Ljubljana.  
Odgovorni urednik JOSIP KLOVAR.



Grški misijonar oznanjuje poganskim Rusom krščansko vero.

dobiti, se je ponudila KAMILA Turinška, hči bogatega plemenitega meščana v Mesini, da kraljeviču to vsoto daruje, če jo vzame za ženo. — Kraljevič je bil zadovoljen in je sprejel denar.

Komaj pa je bil prost, ni hotel o svoji obljudi ničesar slišati. Hči mesinskega meščana ga je poklicala pred sodbo. Tu je obljubil, da bo svojo obljudo držal. Toda ta meščanka je izjavila:

»Hotela sem pač moža kraljevskega rodu. Ker pa svoje besede nisi držal in nezvesto ravnal, si svoj kraljevski rod zatajil. Zato odslej ne maram ničesar več slišati. Da sem te pred sodbo klicala, sem samo zato storila, da te tukaj osramotim.«

odstavi. Napravi kvas z drož in pšenične moke in zamesi. Testo mora biti rahlo, pri mesenju je potreba malo pšenične moke. Roke moči v čisti mlačni vodi. Ako se sploh ne da mesiti, je treba plati. — Kruh s koruzne moke je treba plati, za to imajo lesene skledice (torila), ki imajo obliko hlebca. V njih se polje kruh, dokler ni lepo gladek (to se pravi, meče se navzgor), se povezne na namokan lopar in obliže hitro z gostim razmotanjem pšenične ali ržene moke in vode ter postavi v peč. To mazanje brani kruhu, da ne razpoka.

**Ponvičnik.** 4 žlice bele moke razmotaj na vodi, da bo redko kakor smetana, posoli in vtepi jajce. Ponvo namaži s peresom, zlij

## Zmes.

**Čaj za goste.** Gospodinja: »Gospoda, lepo prosim, da mi izvolite povedati, ali naj čaj pripravim kar s slivovko ali brez nje.« — Gozdar: »Meni — če smem prositi — slivovko brez čaja.«

**Dober izgovor.** Agent je bil tožen, da je prodal z vodo zmešano kislico za najboljšega ljutomerčana. Sodnik mu pravi:

»Vi torej priznavate, da ste to ime sami dali vašemu vinu?«

»Da, gospod sodnik; toda to je samo njegovo krstno ime.«

**Všeč mu je.** Joško: »Ti pa Martina nimaš nič kaj rad, kali?« — Jaka: »Nasprotno, celo zelo mi je všeč.« — Joško:



**100 litrov zdrave domače pijače** osvežujoče, dobre in žejo gaseče, si lahko vsak sam priredi z malimi stroški. V zalogi so snovi za: ananas, jabolčnik, grenadinec, malinovec, poprovo melo, muškatelec, pomarančnik, dišečo perlo, višnjevec. — Skaziti se ne more. Ta domača pijača se lahko pije poleti hladna, pozimi tudi vroča, namesto ruma in žganja. — Snovi z natančnim navodilom stanejo K 12.— po povzetju; Waldmeister stane K 20.—  
Naslov za naročila: JAN GROLICH, drogerija „Engel“, BRNO št. 365, Moravsko.

### Framydol

je sredstvo za pomlajenje las, ki rdeče, svetle, sive lase in brado trajno temno pobarva. Ena steklenica s poštnino K 3-25, povzetje 45 vin. več.

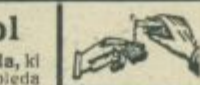
### Rydyol

je rožnata voda, ki živo pobarva blede lica. Učini k čudoviti. Ena steklenica s poštnino K 2-45, povzetje 45 vin. več. JAN GROLICH, drog. Engel, Brno 365, Moravsko.

### 500 K v zlatu,

če krema „Grolich“ ne odstrani z zraven opekline, ogrce, obrazno rdečico itd. — in ne ohrani kožo mladostno svežo in nežno. Cena K 6-65 s poštnino vred, tri porcije K 17.—, šest porcij K 32-50. — Vse brez nadaljnjih stroškov.

JAN GROLICH, drogerija „ENGEL“, Brno št. 365, Moravsko.



### Dijamanti za rezanje stekla

(za steklarje in domačo obrt).

Dijamante za steklarje morem dobaviti le še štev. 5 po K 22.— in špaldijamante po K 26.— (povzetje 90 vin. več), ker je dovoz onemogočen ter se more surovo blago dobili le težko in po visokih cenah.

— Za resno in solidno blago se jamči. — JAN GROLICH, drogerija „ENGEL“, Brno št. 365, Moravsko.

